LA FALLA IMMATERIAL

ETSE-UV Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Campus de Burjassot - Paterna

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Candidatura al Premi ACIA al millor treball de divulgació de la recerca en Intel·ligència Artificial 2017

Projecte La Falla Immaterial

http://fallaimmaterial.com

Equip investigador:

Francisco Grimaldo Moreno (francisco.grimaldo@uv.es)
Emilia López Iñesta (lopez.inesta@gmail.com)
Emilio Soria Olivas (emilio.sorias@uv.es)
Eusebio Marqués Benítez (eumarbe@alumni.uv.es)
Daniel García Costa (daniel.garcia@uv.es)
Juan José Garcés Iniesta (jjgarcesiniesta@gmail.com)

Dades personals del soci que proposa la contribució:

Dra. Eva Armengol i Voltas
Científic titular CSIC
Departament de sistemes d'Aprenentatge
Institut d'Investigació en Intel·ligència Artificial (IIIA- CSIC)
CAMPUS DE LA UAB, E-08193
Bellaterra, Catalunya
Tel: (+34) 93 580 9570 / Fax: (+34) 93 580 9661
eva@iiia.csic.es

Memòria descriptiva del treball

«La Falla Immaterial» és un projecte de ciència ciutadana que naix al caliu de la declaració de Les Falles com a Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat i que lidera un equip d'investigadors de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de la Universitat de València (ETSE-UV).

La iniciativa ajunta la festa fallera, les noves tecnologies i la investigació en ciència de dades amb l'objectiu de proposar a la població que construïsca els primers monuments fallers de la història fets per una intel·ligència artificial.

Aquest document descriu les característiques del projecte i els resultats aconseguits seguint l'estructura habitual de les activitats que realitza al llarg de l'any qualsevol altra Associació Cultural Fallera, açò és: la presentació, l'explicació de la falla, el programa de festes i la cercavila de la comissió.

Presentació de la falla

La Falla Immaterial proposa la participació del públic en general en una activitat d'investigació que fa servir un vessant lúdic per a crear una cultura científica al voltant de la intel·ligència artificial i la seua potencialitat en el nostre quefer diari.

Durant els mesos de febrer i març de 2017, el projecte plantejava a la ciutadania la col·laboració per a construir de manera progressiva un conjunt de monuments fallers virtuals amb les paraules i emoticones enviades pels participants a través de les xarxes socials, els quals serien cremats el dia 19 de març en un espectacle audiovisual de gran format projectat sobre el Palau de la Generalitat Valenciana.

La interacció amb els algorismes que s'encarregaven de fer d'artistes fallers feia prendre consciència del paper que poden jugar les noves tecnologies i l'anàlisi de dades en esdeveniments festius de caràcter massiu, així com de la imatge col·lectiva que projectem a través de la nostra presència en les xarxes socials.

La Falla Immaterial s'alinea amb el programa marc de la Comissió Europea que fa referència a la Recerca i la Innovació Responsable (RRI). Per tant, promou valors universals com ara: *la tradició, la tolerància, la diversitat, la transparència, l'ecologia, la igualtat...* La Falla Immaterial no demana exclusivitat ni defensa el pensament únic. Ben al contrari, La Falla Immaterial és integradora i polièdrica.

A diferència d'altres jocs i ginys tecnològics, La Falla Immaterial reforça el paper de la universalitat i la col·laboració, enfront de la individualitat i de la competició. L'activitat s'arrela a l'horta de València i convida tot el món, siga quin siga el seu origen i la seua llengua, a fer falla de manera conjunta. La Falla Immaterial no està limitada per les lleis del món físic: és ubiqua, és anònima, és oberta i és dinàmica.

Com resultat, La Falla Immaterial va provocar una evolució i un nivell de participació fins ara desconeguts en les passades Falles 2017. Els monuments es van construir amb l'enviament de 10.020 missatges, que van impactar més de 37.500 usuaris i la comunitat de seguidors va arribar a vora 2.400 falleres i fallers. Es poden consultar més detalls en l'informe d'abast que està accessible a http://fallaimmaterial.com/InformeAbast.pdf

Explicació de la falla

La Falla Immaterial és accessible des dels dispositius mòbils i des de qualsevol ordinador connectat a Internet. Per a accedir només cal entrar en la seua web (fallaimmaterial.com) o en els seus perfils socials de Twitter o Facebook (@fallaimmaterial).

Els participants podien interactuar amb aquests perfils i etiquetar allò que volgueren compartir amb el projecte fent servir el hashtag #fallaimmaterial. Per a qui no tingués perfils en xarxes socials, la web del projecte posava a disposició un formulari per a enviar missatges de manera anònima.

La Falla Immaterial no tenia una temàtica definida. Les persones que participaven podien expressar-se lliurement i parlar de coses tan diverses com ara: què els agradava, com se sentien, què estaven fent, què duien posat, quines emoticones descrivien allò que estaven vivint, etc.

Aquesta informació s'emprava per a construir 4 monuments fallers (veure Figures 1 i 2): la Falla Gran, la Falla Infantil, la Falla Efímera i la Falla en Valencià. La Falla Gran mostrava aquelles paraules i hashtags emprats amb més freqüència des de l'inici del projecte, mentre que la Falla Efímera s'ocupava de reflectir les tendències d'allò que s'havia parlat en la darrera hora. La Falla Infantil feia servir només les emoticones mentre que la Falla en Valencià mostrava com s'estaven vivint les falles fent servir només les paraules en valencià. La construcció es feia de manera progressiva i s'actualitzava cada hora al llarg de tot el dia, de manera que les versions successives dels monuments incloïen les noves aportacions de la gent i permetien veure l'evolució dels cadafals.

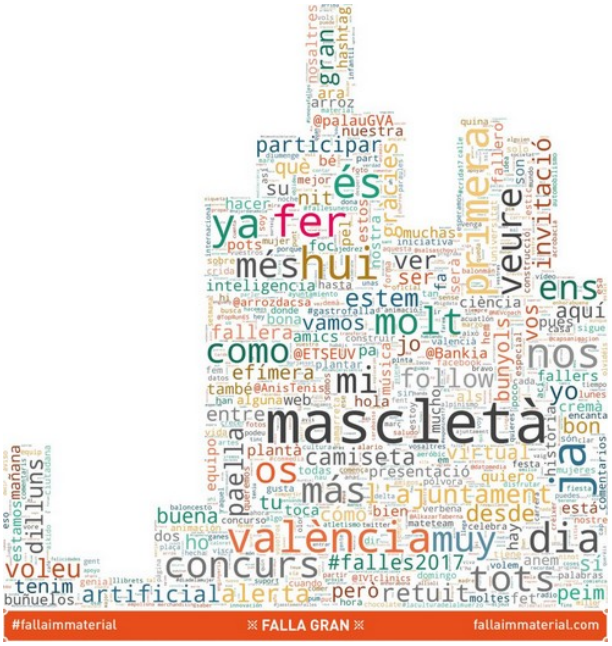

Figura 1. Exemples de Falla Gran (esquerra) i Falla Infantil (dreta) de La Falla Immaterial. Els ninots indultats estan destacats en color fúcsia.

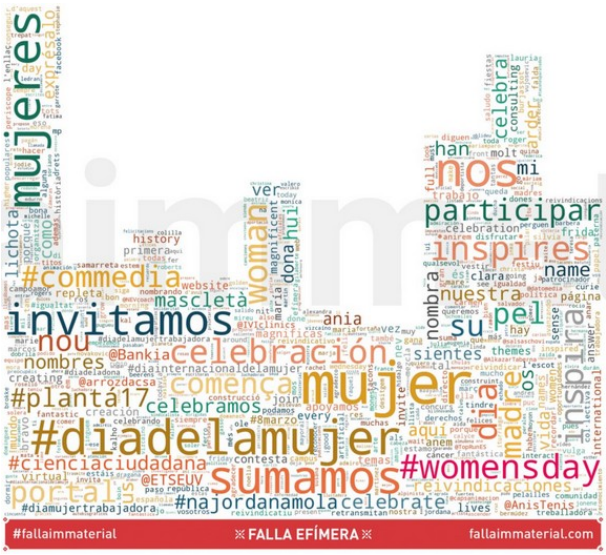

Figura 2. Exemples de Falla Efímera sorgida amb motiu del dia de la dona (esquerra) i Falla en Valencià. Els ninots indultats estan destacats en color fúcsia.

La forma dels monuments es calculava automàticament a partir dels missatges rebuts. Els monuments fallers mostraven les paraules o les emoticones a l'estil de núvols de paraules on el color depenia de l'anàlisi dels sentiments positius o negatius que transmetia la paraula i la grandària depenia d'allò que els participants havien dit amb més freqüència. Llavors, la silueta de les falles corresponia amb la participació horària en franges de 2 hores, on els extrems representaven la mitjanit. Al seu torn, la falla efímera es construïa amb les dades de participació de la darrera hora i la seua forma era un reflex del nivell de participació quan dividíem aquesta hora en franges de minuts. Tocant al «ninot indultat», es calculava automàticament com la paraula que ocupava la posició cinquena en el rànquing de freqüències, aspecte que introduïa un element de gamificació on emergiren grups d'interès que lluitaven per aconseguir que la seua paraula o emoticona preferida se salvara de la crema.

La Falla Immaterial, doncs, aprenia de nosaltres i s'auto-construïa. El web va rebre més de 14.000 visites i quasi 1.300.000 interaccions dels usuaris entre gener i març de 2017.

El projecte proposava que la gent compartís els monuments de La Falla Immaterial que més els agradaren i que se'ls descarregaren allà on estigueren, una acció que es considerava com una plantà virtual que es localitzava en el mapa i permetia veure tot els llocs on La Falla Immaterial havia estat present. Els monuments van estar plantats 1.459 vegades des de localitzacions d'arreu del món, com es pot veure en la Figura 3.

A l'alba del dia 19 de març, els monuments fallers de La Falla Immaterial prengueren la seua forma definitiva i el projecte oferia diversos mecanismes per a cremar-los físicament i virtual el dia de Sant Josep. Pel que fa a la cremà física, els monuments podien ser descarregats, impresos en un full de paper des de qualsevol impressora (ja sense el ninot indultat) i cremats lliurement. A més a més, els monuments definitius van ser cremats

«virtualment» des dels dispositius mòbils al llarg de la nit del dia de Sant Josep per més de 12.600 persones. Els vídeos de la cremà són encara accessibles en els següents enllaços de YouTube: Falla Gran, Falla Infantil, Falla Efímera i Falla en Valencià.

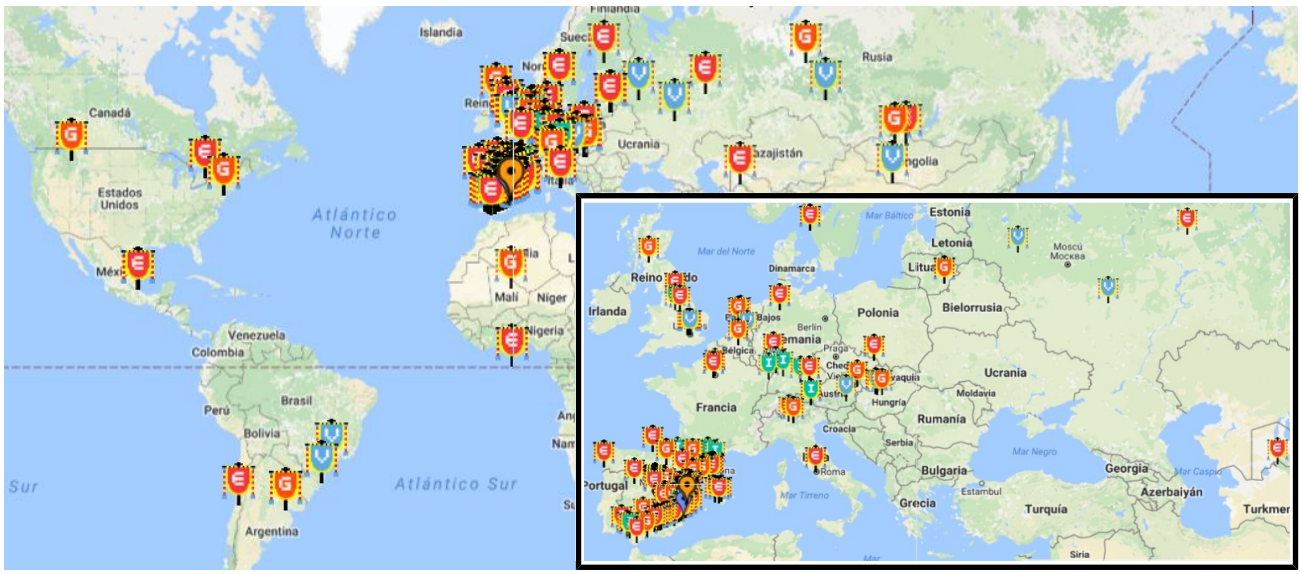

Figura 3. Monuments plantats per La Falla Immaterial

El projecte va arribar al seu zenit al capvepre del dia 19 de març amb l'acte de la cremà de la seua Falla Gran sobre la façana de la Torre Vella del Palau de la Generalitat Valenciana. L'acte va consistir en una vídeo-projecció de gran format acompanyada d'un espectacle de so que el públic va gaudir des de la plaça de la Mare de Déu, com es pot veure en la Figura 4. En els següents enllaços es pot veure una versió reduïda dels vídeos relatius al Previ de la Cremà i a la Cremà de la Falla Immaterial al Palau GVA.

L'espectacle va fer de cloenda del programa d'activitats del Palau de la Generalitat Valenciana per a acostar aquesta institució a totes les persones que visitaven València amb motiu de les Falles 2017 i va comptar amb la participació del Gabinet de Presidència encapçalat pel President Ximo Puig, així com d'altres autoritats polítiques i acadèmiques.

Programació de festes

La Falla Immaterial va acompanyar el seu dinamisme en Internet i xarxes social amb un programa d'activitats que va proporcionar-li una gran presència mediàtica i física.

Primerament, es va fer un acte de presentació oficial a la premsa i crida a la societat amb l'assistència de la Fallera Major, el president de la Junta Central Fallera, les regidories de Joventut i Cultura Festiva de l'Ajuntament de València, representants acadèmics i institucionals.

Havent fet públic el projecte, es muntaren tres instal·lacions interactives durant els mesos de febrer i març de 2017 amb pantalles panoràmiques en tres llocs estratègics de gran visibilitat: el Centre Cultural La Nau de la Universitat de València, el Museu Faller i l'Oficina de Turisme del centre de València. Aquestes instal·lacions superaren les 50.000 visites.

Figura 4. Fotografies de la Cremà de la Falla Immaterial al Palau de la Generalitat Valenciana des de la Plaça de la Mare de Déu de València.

Es va publicar l'article de divulgació «L'interlocutor inexistent» en el llibret Evolució II – Cyborgensys de l'Associació Cultural Falla Plaça de Jesús, que va estar premiat en el concurs de Lletres Falleres.

Es van organitzar 21 activitats d'animació al carrer en els principals actes festius de Les Falles com ara la Crida, les mascletades, les revetlles i la Cremà. Es van repartir 5.500 objectes de marxandatge (samarretes, xapes, mocadors, gomets, etc.) i es va fer un concurs de dues entrades VIP per a veure una *mascletà* des de dalt de l'Ajuntament de València.

Es van fer xerrades científic-tècnicques per a aprofundir en el projecte dins del programa d'activitats de l'Exposició del Ninot i de la comunitat DatabeersVLC, les quals van comptar amb la participació de més de 100 persones.

A més a més, l'EMT de València va difondre el projecte a través del canal Bussi (180.000 visualitzacions/dia repartides en 8 línies de 80 autobusos) i va posar en circulació 3 autobusos temàtics amb l'exterior completament decorat amb la imatge gràfica i informació de participació del projecte.

Els mitjans de comunicació es van fer ressò de tot aquest programa de festes de forma unànime i el projecte es va difondre per:

- Ràdio: Més de 9 entrevistes en emissores com ara Onda Cero (Julia en la onda, programa especial Falles 2017 des de València), RNE, SER, COPE, CVRadio, etc.

- Televisió: Entrevistes i notícies en TVE, Telecinco, Antena 3, TV Mediterráneo i altres televisions locals.

- Premsa escrita: Nombrosos reportatges en El Mundo (Portada de l'especial Falles 2017), La Razón, Levante EMV, Las Provincias, La Vanguardia, etc.

Com a resultat, compartim a continuació un recull de premsa no exhaustiu i en ordre alfabètic:

- 20 minutos. La primera 'falla inmaterial' de la historia con inteligencia artificial arranca el próximo lunes en La Nau
- ABC. Así es la primera «falla inmaterial» de la historia. El monumento virtual es un proyecto de inteligencia artificial al alcance de todos los ciudadanos
- ADEIT: Nace la primera falla inmaterial de la mano de la Universitat de València
- Diari Club Sant Joan. La Generalitat se suma a la celebración de las Fallas 2017
- Diari La Veu: La primera 'falla immaterial' de la història es construeix amb la participació ciutadana
- Diari La Veu: La Generalitat Valenciana se suma a la festa plantant la seua pròpia falla
- Diari Levante-EMV: Fallas 2017: La Universitat de València presenta la primera falla inmaterial de la historia. Se trata de un proyecto de inteligencia artificial con participación del público
- Diario de Navarra. Valencia quema, orgullosa, sus primeras Fallas Patrimonio de la Humanidad
- Diario El Heraldo de Aragón: Una Falla hecha con palabras: la Falla Immaterial
- EFE: Proyectan una falla inmaterial con aportaciones del público en internet
- El Confidencial: La primera Falla Inmaterial se hará con aportaciones del público en internet
- El diario.es: Los internautas darán forma con sus opiniones a la primera #fallainmaterial
- El diario.es: "Quemar" una falla inmmaterial según la Universitat de València
- El Mundo: La primera Falla hecha de palabras
- El País: La Universitat de València presenta la primera falla inmaterial de la historia. Se construye mediante algoritmos de análisis de datos y usa tecnologías web y móvil
- Europa Press: Proyectan la primera 'falla inmaterial' de la historia con inteligencia artificial
- InfoUniversitat: Crema la primera falla immaterial de la historia

- Las Provincias: Una falla Immaterial hecha con Inteligencia Artificial
- Las Provincias: Fallas 2017 | Así es la primera falla inmaterial de la historia
- Las Provincias: Fallas 2017 | La primera falla hecha con inteligencia artificial
- Las Provincias: La Universitat planta en redes cuatro fallas inmateriales con emoticonos y palabras
- Las Provincias: La primera Falla Inmaterial se hará con aportaciones del público en Internet
- Las Provincias: «La Falla Inmaterial» ofrece el espectáculo de la primera cremà virtual
- La Ser: La Universitat de València 'planta' las primeras fallas inmateriales
- La Vanguardia: Valencia "planta" la primera falla inmaterial de la historia
- Love Valencia: La primera Falla Inmaterial de la historia
- MAKMA. Revista de Artes visuales y cultura contemporánea. Cremà de la Falla Immaterial
- Nostre Esport: La Universitat de València presenta en La Nau la primera 'falla inmaterial' de la historia
- Ok diario: La primera Falla diseñada por Inteligencia Artificial
- Ok diario: La Falla Immaterial se quemará virtualmente sobre la Fachada del Palau de la Generalitat
- Revista LoveValencia: La primera Falla Inmaterial de la historia
- Ruvid: Se presenta la primera 'falla inmaterial' de la historia
- Traca: La falla immaterial
- ValenciaExtra. Participa en la creación de la primera Falla Immaterial de la historia
- Valencia Plaza: Así es la «primera falla inmaterial»
- ViuValencia: La cremà de la falla immaterial estará acompañada de un espectáculo audiovisual sobre la fachada del Palau de la Generalitat
- ViveLasFallas.es: La Universidad presenta la primera 'falla inmaterial' de la historia
- ViveLasFallas.es: La primera falla immaterial de la història ja està en marxa

Cercavila de la comissió

El projecte La Falla Immaterial projecta les aplicacions de la intel·ligència artificial a la societat i està impulsat des del Campus de Burjassot-Paterna per l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de la Universitat de València.

L'equip investigador de La Falla Immaterial està format per: Francisco Grimaldo i Emilio Soria (direcció); Emilia López (gestió del projecte); Eusebio Marqués i Juanjo Garcés (anàlisi de dades); Daniel García (programació); Alejandro Casasús (disseny); Marta Giménez (vídeos); Carlos Fabre (comunicació).

La Falla Immaterial compta amb el recolzament institucional de: la Generalitat Valenciana, la Junta Central Fallera, l'Ajuntament de València (regidories de Joventut i de Cultura Festiva), l'Institut Valencià de Tecnologies Turístiques, l'EMT de València, el Gremi Artesà d'Artistes Fallers de València, el Centre Cultural La Nau, el Servei de Política Lingüística i la Càtedra de Divulgació de la Ciència de la Universitat de València.

El projecte ha sigut possible gràcies al suport econòmic rebut de les següents entitats: Bankia, Arròs Dacsa, Destil·leries Tenis, Clíniques IVI, Datomedia, Restaurante Taberna Alkázar, Grupo CAPS, NEV Coaching & Consulting, TopRun i Salses Choví.

La iniciativa ha comptat amb el suport de la Federació de Falles Innovadores i Experimentals així com d'altres comissions falleres com ara: A. C. Falla Pl. de Jesús; A. C. Falla El Mocador; Falla Alfara del Patriarca - Periodista Gil Sumbiela; Falla Borrull - Socors; Falla Castielfabib - Marqués de Sant Joan; A. C. Falla Els Somnis i Falla La Punta.

El concepte de comissió en La Falla Immaterial té un sentit molt ampli, ja que no demana quotes ni obligacions. Es considera comissió a tothom que haja participat en el projecte.

Si és el teu cas, gràcies, la Falla Immaterial ets tu!